

UNIVERSITETET I BERGEN

ÅRSMELDING

1998

Universitetet i BERGEN

Mer utfyllende data om virksomheten ved Universitetet i Bergen i 1998 finner du på <http://www.uib.no/info/aarsmelding/1998/>

<i>Innhold</i>	
<i>Rektors forord</i>	2
<i>Oversyn over virksomheten</i>	3
<i>Noen hovedtall for virksomheten</i>	7
<i>Priser</i>	8
<i>Helse og velferd</i>	10
<i>Det historisk-filosofiske fakultet</i>	12
<i>Det juridiske fakultet</i>	14
<i>Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet</i>	16
<i>Det medisinske fakultet</i>	18
<i>Det odontologiske fakultet</i>	20
<i>Det psykologiske fakultet</i>	22
<i>Det samfunnsvitenskapelige fakultet</i>	24
<i>Bergen Museum</i>	26
<i>Universitetsbiblioteket</i>	27
<i>Styringsorganer</i>	28

Årsmelding 1998

Veivalg for fremtiden

Kirsti Koch Christensen

Kirsti Koch Christensen

Rektor

Statsbudsjettet for 1998 la en særdeles stram ramme på Universitetet i Bergen. På alle nivåer ble det lagt ned mye arbeid for å tilpasse virksomheten til de økonomiske rammene. Primærmiljøene opplevde med rette ressursgrunnlaget for undervisning og forskning som utilfredsstillende. Til tross for dette, og til tross for urovekkende trekk ved

undervisningstilbudet og publiseringstakten, ble det utført et stort arbeid ved institusjonen også i 1998. Årets årsmelding viser dette gjennom de nøkkeltall som gis for virksomheten.

Å vedlikeholde og videreutvikle grunnforskning og forskerutdanning er den fremste oppgaven for statlig forskningspolitikk. At grunnleggende forskning også er såkornet for næringsrettet virksomhet, og at lavere oljepriser og problemer i tradisjonell industri krever større fokus på kunnskapsbasert virksomhet, står også klart for de fleste. Likevel har Norge i siste del av 1990-tallet gradvis brukt en mindre andel av landets ressurser på FoU, mens våre nordiske naboer og andre land vi gjerne sammenligner oss med har økt sin FoU-innsats.

Dersom universitetene skal kunne ivareta sine oppgaver, og landet følge opp sin varslede satsing på kunnskapsbasert virksomhet, kan ikke de siste års forvitring av grunnforskning og utstyr vedvare.

Tiden er overmoden for et nytt partnerskap mellom myndigheter og universiteter: Myndighetene må gi klart til kjenne at de, på kort og lang sikt, vil styrke den grunnleggende forskning i Norge. Grunnbevilgningene må løses fra en automatisk tilknytning til studenttall og baseres på en nasjonal forskningsstrategi, der hensynet til samfunnets fremtid og forskningens kvalitet er utslagsgivende. Universitetene må på sin side forplikte seg til å gjennomgå sine forsknings- og studieprogrammer med henblikk på samordning og faglige makeskifter.

Innretningen på, og behandlingen av, regjeringens bebudede forskningsmelding og dens budsjettmessige oppfølging vil bli fulgt nøye ved Universitetet i Bergen.

Oversyn over virksomheten

1998 var et krevende år for Universitetet i Bergen. Ressursrammen for Universitetet var særdeles trang. Av budsjettrammen på post 01 gikk rundt 88 % med til faste utgifter som lønn i faste stillinger og drift av bygninger. Ved flere av fakultetene var lønnsandelen på mer enn 90 %. Mange av primærmiljøene opplevde ressursgrunlaget for undervisning og forskning som utilfredsstillende.

Studenter og undervisning

Ved Universitetet i Bergen var det i 1998 registrert i alt 16 907 studenter, medregnet 845 studenter uten studierett. Dette var 336 færre enn i 1997. Tallet på nye studenter er på samme nivå som før, men frafall og studenter som tar studiepause har økt i andre halvdel av 1990-årene.

Det ble i 1998 registrert til dels store skiftninger i studentenes studieønsker, særlig ved Det matematisk-naturvitenskapelige og Det samfunnsvitenskapelige fakultet, der etterspørselen etter informatikk og informasjonsvitenskap blant de nye studentene var særdeles stor i forhold til tidligere år.

Hovedfags- og doktorgradskandidater

Fra 1990 til 1998 har tallet på uteksaminerte hovedfagskandidater pr. år, samlet for Universitetet, økt fra 274 til 662. Resultatet i 1998 er noe lavere enn i 1996 og 1997.

Innstramningen av budsjettet har rammet studiekvalitetsarbeidet. I særlig grad har det gått utover individuell veiledning og undervisning i små grupper. Tilbud om skrive trening, semesteroppgaver m.m. ble redusert, og smågruppene er blitt for store til å fungere godt.

For å gjøre utdanningstilbudet bedre, etablerte Universitetet et prosjekt for å forbedre hovedfagsutdanningen ved de berørte fakulteter. Det er også satt i gang et eget prosjekt for å forbedre så vel mottaket av nye studenter som studietilbudet i første semester.

Endring av studietilbud

Det skjer en løpende endring av studietilbudet. Også i 1998 ble det opprettet flere nye fag og studieemner, mens andre ble lagt ned. I 1998 ble særlig studieprogrammene for helsefag og informatikk utvidet og styrket, bl.a. med opprettelse av nye hovedfag innen helsefremmende arbeid til cand.san.-

graden og et nytt delfag i humanistisk informatikk.

IT-utdanning

Innen IT-utdanningen er opptakskapasiteten økt på høyere og lavere grad. Som ledd i utbyggingen av kapasiteten på lavere grad, er det utredet et felles innføringsemne for studenter ved Det historisk-filosofiske fakultet og Det samfunnsvitenskapelige fakultet på fem vektall, med planlagt oppstart høsten 1999. Det arbeides med å utvikle nettbasert undervisning i flere fag, bl.a. fransk, tysk, kjemi og jus. Mange av tilbudene innen fjernundervisning er nettbaserte.

Etter- og videreutdanning

Universitetets fakulteter, i samarbeid med Senter for etter- og videreutdanning (Sevu), hadde i 1998 rundt 650 studenter i ulike videreutdannings-tilbud. Til sammen oppnådde disse studentene eksamener som tilsvarte 3020 vektall. Tilbudene dekket stort

Oppnådde resultater i 1998

Studium	Lavere grad			Profesjonsfag			Hovedfag			Doktorgrad		
	Krav	Resultat	Res. grad	Krav	Resultat	Res. grad	Krav	Resultat	Res. grad	Krav	Resultat	Res. grad
Medisin				108	117	108 %		41		30	29	97 %
Helsefag		29					5	8	160 %	1		0 %
Odontologi	* 10	14	140 %	* 44	43	98 %		3		4	2	50 %
Realfag	1 040	988	95 %				215	233	108 %	52	50	96 %
Hist.-fil. fag	2 040	1 817	89 %				235	200	85 %	18	27	150 %
Samfunnsfag	1 310	1 296	99 %				185	175	95 %	18	12	67 %
Psykologi	650	650	100 %	** 45	47	104 %	** 9	11	122 %	10	8	80 %
Jus (1.avd./Of.r.)	400	462	116 %	160	172	108 %				3	1	33 %
Ex. phil.	850	448	53 %									
Andre	75	151	201 %									
Sum	* 6 375	5 855	92 %	* 357	379	106 %	649	671	103 %	136	129	95 %

*) Resultatkrav (10) og resultat (14) for tannpleierstudenter er flyttet fra profesjonsfag til lavere grad.

**) Produksjonskravet i psykologi er fordelt med 45 på profesjonsfag og 9 på hovedfag.

sett fag og moduler fra fem vekttall og oppover. Rundt 20 tilbud ble lagt til rette som etterutdanningskurs for lærere i skoleverket, de fleste av disse over skoleåret 1998-99. Rundt 800 personer deltar i disse kursene.

Ved *Skolelaboratorium i realfag* deltok i 1998 1210 personer på tilsvarende etterutdanningskurs for lærere. Det er 130 personer mer enn året før og nesten en dobling i forhold til 1996.

Faglig-pedagogisk dag i februar 1998 samlet rundt 1500 deltakere. Satellittstøttet etterutdanning av lærere knyttet til Reform 94 har rundt 20 000 potensielle deltakere.

Fjernundervisning
Universitetets mediesenter er Universitetets senter for lyd- og bildeproduksjon. Sammen med ulike fagmiljøer har senteret deltatt i utvikling av omfattende flermediebaserte fjernundervisningstilbud.

Gjennom Nornet-prosjektet har mediesenteret etablert samarbeid med en rekke utdanningsinstitusjoner og fylkeskommuner om utnytting av et nasjonalt system for satellittformidling av undervisning. Gruppene er lokalisert til nær 400 skoler over hele landet.

Universitetet legger stor vekt på å følge opp den teknologiske utviklingen ved

bruk av nye teknologiske undervisningsformer. Mediesenteret har en sentral rolle i VIRTUE-samarbeidet mellom University of Maryland, Göteborg Universitet og Universitetet i Bergen. Dette er et samarbeid om forskerutdanning, forskning og utdanning innen marinbiologi.

Det er utviklet nye fjernundervisningstilbud i bl.a. religionsvitenskap, verdenshistorie, akvakultur og økologi.

Forskning og utviklingsarbeid

Forskningsaktiviteten ved Universitetet i Bergen er omfattende og mangfoldig når det gjelder tema, prosjektarbeid, finansiering og organisering. Samlet sett er virksomheten preget av disiplinbasert grunnforskning med et sterkt innslag av forskerrekuttering.

Forskningsfinansieringen bygger på et tett samspill mellom ordinære budsjettressurser og eksterne midler. Innenfor ressurskrevende fag – særlig matematisk-naturvitenskapelige og medisinske disipliner – er eksternt finansiering en nødvendig forutsetning for å kunne holde oppe omfanget av forskerrekuttering og sikre nødvendig kjøp av utstyr. Virkningsgraden viser seg i det høye antallet dr.scienter.

De siste års sterke konsentrasjon om undervisningsoppgaver har skapt bekymring for forskningsarbeidets rom

og plass ved Universitetet. I særlig grad er dette blitt synlig gjennom de magre bevilgningene til vitenskapelig utstyr. Fra 1993 til 1999 er de samlede bevilgninger til utstyr vesentlig redusert. Med så små bevilgninger som i 1998, får ikke fagmiljøene anledning til nødvendig fornyelse av utstyret, og kvaliteten både på utstyr og forskningsresultater blir forringet. I 1998 ble også innkjøpet av tidsskrifter og ny litteratur redusert.

Vitenskapelige publikasjoner

Antall vitenskapelige publikasjoner summerte seg i 1998 til 2216 mot 2318 i 1997.

Eksternt finansiert virksomhet

Den eksterne delen av forskningsfinansieringen, regnskapsført i post 21, var i 1998 på i alt 319,6 mill. kroner. I forhold til justerte tall for 1997, var dette 13 % økning av omfanget. I tillegg kom rundt 35 millioner kroner som gjaldt virksomhet knyttet til Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU), men utført ved andre institusjoner.

Den viktigste eksterne samarbeidspartneren var Norges forskningsråd (NFR), med et bidrag på 122 mill. kroner, eller rundt 37 % av prosjektporteføljen i 1998.

Publikasjoner

Fakultet/ avdeling	1997					1998				
	Art. i int. nasj. vit. tidsskr.	Art. i nasj. vitensk. tidsskr.	Faglige bøker/ lærebøk.	Kap. i fag- bøker/ lærebøk.	Sum	Art. i int. nasj. vit. tidsskr.	Art. i nasj. vitensk. tidsskr.	Faglige bøker/ lærebøk.	Kap. i fag- bøker/ lærebøk.	Sum
Hist.-fil.	77	71	53	156	357	99	51	60	187	397
Mat.-nat.	410	44	35	41	530	459	20	15	36	530
Med.	623	129	18	123	893	625	98	17	90	830
Odont.	68	15		1	84	50		2	1	53
Samf.vit.	75	26	33	93	227	74	28	19	62	183
Juridisk	1	18	5	23	47	4	18	11	40	73
Psykol.	84	21	19	51	175	71	19	12	35	137
Univ.bibl.	1	1	1	1	4	1	4	3	2	10
Andre		1			1				3	3
Sum	1 339	326	164	489	2 318	1 383	238	139	456	2 216

I tillegg til eksternt finansiert virksomhet i Bergensmodellen, kommer virksomhet organisert i Unifob og virksomhet som oppdrags-giverne selv regnskapsfører. Omfanget av dette utgjorde i 1998 henholdsvis 168 millioner kroner og 68 millioner kroner. Samlet utgjorde dermed den eksternt finansierte forskningen 555 mill. kroner eller 32 % av den samlede virksomheten ved Universitetet i Bergen.

Klinikkvirksomhet 1998

Det odontologiske fakultet og Det psykologiske fakultet tar imot pasienter i egne klinikker som en del av undervisnings- og finansierings-grunnlaget.

Klinikkvirksomhet	
Pasienter	16 389
Konsultasjoner/behandling	43 539
Pasientinntekter (kr.)	9 196 560

Formidling

Gjennom de siste årene er museums-virksomheten blitt oppgradert. Kirkekunstsamlingen er særdeles rikholdig, med mye historisk kirkekunst fra hele Vestlandet. Det er lagt mye arbeid i å presentere samlingen på en ny måte, og resultatet viste seg i den nye utstillingen som ble åpnet våren 1998. En stor utstilling om hjernen ble innleid av Bergen museum og Universitetet i 1998. Utstillingen ble vist i leide lokaler i Bergen sentrum og samlet rundt 40 000 besøkende.

Bergen museum gir ut Bergen museums skrifter og Årbok for Bergen museum. Det populærvitenskapelige

tidsskriftet *Naturen* har sitt hoved-grunnlag i virksomheten ved Universitetet i Bergen.

Universitetets ansatte medvirker på mange måter i populærvitenskapelig formidling. Det kan være gjennom foredrag og kronikker eller gjennom medvirkning i radio- og TV-program, slik som NRKs TV-serie *En reise i vannets historie*, som ble til etter initiativ fra Universitetet i Bergen.

I samarbeid med Norges forskningsråd, fagpersoner og kringkastingsselskaper produserer Universitetets mediesenter populærvitenskapelige dokumentarer og reportasjer med betydelig seer-opplutning.

Lørdagsuniversitetet festet i 1998 oppmerksomheten på hundreeåret 1898 – 1998, om hvilke avgjørende begivenheter og store oppdagelser som hadde funnet sted i dette århundret, og om hvilken betydning disse har for oss i 1998.

Også i 1998 var det meget god opplutning om arrangementene, som fant sted på Småscenen til Den Nationale Scene. Til hvert lørdags-arrangement bidro to forelesere fra Universitetet. Skuespillere fra Den Nationale Scene stod for kunstneriske innslag, som ble lagt nær opp til de faglige forelesningene.

Småscenen hadde i 1998 totalt 188 publikumsplasser. Gjennomsnittlig besøkstall var 136 per lørdag.

Unifob

Virksomheten ved Universitetets forskningsstiftelse, Unifob, hadde i 1998 et samlet volum på rundt 168 mill. kroner, en økning på ca. 17 %.

Gjennom Unifob deltar Universitetet i Forskningsrådets program for forskningsbasert nyskaping. Universitetet har initiert i alt 27 kommersialiserings-prosjekter. Av disse er ti realisert ved etablering av fem selskaper og fem lisensavtaler.

Sammen med Høyteknologisenteret i Bergen har Unifob etablert Forinnova A/S for å få større kraft i kommersialiseringsarbeidet og kunne tilby Universitetets forskere et profesjonelt apparat for dette formålet. Unifob og Høyteknologisenteret eier hver 50 % av selskapet.

Internasjonalt arbeid

Universitetet legger vekt på internasjonalt arbeid som en integrert del av sin virksomhet. Satsingen mot utviklingsland, samarbeidet med EU og studentutvekslingsprogrammene utgjør tre hovedpilarer.

I satsingen mot u-land er Universitetet i Bergen en stor operatør i programmet til Det norske universitetsråds utvalg for utviklingsrelatert forskning og utdanning (NUFU), som er et program for kompetanseutvikling gjennom institusjonelt samarbeid med utvalgte institusjoner i u-land.

Eksternt finansiert virksomhet regnskapsført ved UiB (Bergensmodellen) i 1998

Beløp i 1000 kr.	Hist.-fil.	Mat.-nat.	Med.	Odont.	Samf.v.	Jur.	Psyk.	SIU	Andre	Sum
NFR	12 325	67 311	22 215	-	14 150	938	4 936	-	-	121 875
Offentl. oppdr. gi.	2 160	19 955	12 994	3 219	6 592	-	1 861	-	15 558	73 546
Oppdr. fra nær. l.	1 389	19 760	1 457	1 742	294	-	1 137	-	6 046	37 826
Utenl. oppdr.gi.	3 039	9 739	3 940	105	747	122	772	-	2 601	22 384
EU	591	16 706	7 076	-	4 403	-	10	-	-	28 786
Andre	1 784	3 585	6 277	9 689	3 399	141	2 814	13 077	12 935	35 174
Sum	21 287	137 056	53 959	14 755	29 585	1 201	11 531	13 077	37 140	319 592

I tidsrommet 1992–99 har Universitetet forvaltet rundt 35 % av NUFU-programmene.

I NORADs stipendprogram har Universitetet nå 25 stipendplasser og tre nye programmer.

Universitetet har hovedfagstilbud på engelsk i 25 – 30 fag. Studieopplegget leder frem til graden Master of Philosophy, som omfatter i alt 141 studieplasser ved alle fakulteter unntatt det juridiske. Tilbudet retter seg i hovedsak mot studenter fra Øst-Europa og Den tredje verden, med studiefinansiering fra Lånekassens kvoteprogram. Flere nye mastergradsprogram ble utviklet i 1998.

Samarbeidet mellom Christian Michsens institutt og Universitetet i Bergen ble formalisert i 1998 gjennom etableringen av et samarbeidsutvalg. Samarbeidet berører i hovedsak utviklingsforskning.

EU-finansierte forskningsprosjekt I EUs 4. rammeprogram for forskning deltar Universitetets forskere i 84 prosjekter. 24 av disse blir koordinerte ved Universitetet i Bergen. Samlet budsjett for Universitetets del er rundt 120 mill. kroner.

På årsbasis er den økonomiske rammen på rundt 35 mill. kroner. Størstedelen av kontraktene er regnskapsført i post 21 i 1998 med i alt 28,8 mill. kroner.

Det er særlig stor deltakelse i havforskningsprogrammet MAST, i miljøprogrammet og i de medisinske programmene BIOMED/BIOTECH. Bergen er også sete for to *large-scale-facilities*: Marine Pelagic Food Chain, ved Institutt for fiskeri- og marinbiologi i samarbeid med Havforskningsinstituttet; og NSDACCESS, som er knyttet til Norsk samfunnsvitenskapelig data-tjeneste.

I 1998 ble Universitetet i Bergen *WHO collaboration centre* i vaksineforskning. Fra før er Universitetet *WHO collaborating centre* i forebyggende helse.

Stipendiater i rekrutteringsprogrammet

Fakultet	Disputas	Begynnerår som stipendiat/forsker						
	i 1998	Før 1992	1992	1993	1994	1995	1996 *	1997 *
Hist.-fil.	21	5	3	5	3	4		1
Mat.-nat.	46	5	5	6	14	15	1	
Med.	25	8	5	5	3	3	1	
Odont.	2	1	1					
Samf.vitensk.	9	2	1	3	3			
Jur.	1	1						
Psyk.	3	1	1			1		
Sum	107	23	16	19	23	23	2	1

*) Den korte tiden har sammenheng med at kvotestudenter i mastergradsstudium kan gå over på doktorgradsprogrammet etter første studieår

Av 129 doktorander i 1998 har 107 fulgt den organiserte forskerutdanningen. Tabellen viser hvilket år disse tok til i utdanningen.

Våren 1998 tok Universitetet i Bergen imot 331 studenter i formaliserte utvekslingsprogrammer med utenlandske institusjoner, mens 168 av Universitetets studenter reiste til utlandet. For høsten var tallet henholdsvis 316 og 145. Det totale tallet på utenlandske studenter i avtalefestede programmer ved Universitetet i Bergen var i 1998 ca. 1400, som er det høyeste noensinne.

Stipendprogrammet

Universitetet fikk i 1998 tildelt budsjett til lønn og driftsformål for 89 rekrutteringsstipend. Av disse er elleve såkalte norgesnettstipend, der de tilsatte har arbeidsplass ved en statlig høyskole. Ved ekstratilddeling i 1998 ble det opprettet tolv nye stipend, slik at Universitetet nå har 101 rekrutteringsstipend. I tillegg kommer 14 postdoktorstillinger som også ble opprettet i 1998.

Kvinner i vitenskapelige stillinger

Samlet for alle stillingsgrupper er kvinneandelen ved Universitetet i Bergen på rundt 44 %. I de vitenskapelige stillingsgruppene varierer kvinneandelen fra 12 % i professoratene til 28 % på mellomnivå og vel 40 % i stipendiatstillingene.

Bygg og lokaler

Universitetet har i bruk et samlet bygningsareal på vel 290 000 m².

Driftskostnadene i 1998 var på i alt 122,2 mill. kroner.

Grunnarbeidet for det nye Bygg for biologiske basalfag ble påbegynt sommeren 1998. Bygget vil imøtekomme et behov for større romkapasitet innen medisin, psykologi, odontologi og realfag, og for samling av ulike helsefaglige miljøer som i dag er spredt over et større område. Bygget skal stå ferdig ved årsskiftet 2001/2002.

Det er i gang arbeid med ombygging og større vedlikehold av Sydneshaugen skole og Sydneskvarartalet for Det historisk-filosofiske fakultet.

Administrative omstillingstiltak

Universitetet i Bergen samarbeider med de andre universitetene om utskiftning av de administrative driftssystemene. Siden doktorgradsystemet og studentsystemet ble tatt i bruk i 1996, er det lagt vekt på å få disse systemene til å fungere godt med opplegg for rapportuttak om aktuelle spørsmål. Fra 1998 kan studentene registrere seg selv ved bruk av tilgjengelige terminaler.

Noen hovedtall for virksomheten i 1998

Hovedtall	1996	1997	1998	Kommentar
Studenter	17686	17243	16904	Studenter med og uten studierett
Regnskap utgiftskap. (mill.)				
Ordinær virksomhet	1099,2	1096,4	1135,7	Utgifter kap 261 (eks. post 21), 3261 (eks. post 1), 281
Oppdragsvirksomhet	274,7	326,1	340,1	Utgifter kap 261, post 21
Årsverk pr. 30.9.				
Ordinær virksomhet	2099,3	2100,9	2125,8	Alle type stillinger, også bistillinger
Oppdragsvirksomhet	287,0	320,6	342,4	Oppdragsstillinger

Regnskap brutto utgifter på kap. 261 og 281 i mill. kroner

(Kilde: DBH)	1998
Lønn	778,0
Drift	337,8
Store nyinnkjøp	55,3
Kjøp av eiendommer	7,5
Tilskudd komm. sykehus	2,9
Oppdragsvirksomhet	340,1
<u>Sum</u>	<u>1521,6</u>

Avlagte vekttall (totalt, inkl. gjentak og privatister)

(Kilde: DBH)	Årsenheter	Vekttall
1993	8 887,75	177 755
1994	9 682,45	193 649
1995	10 350,95	207 019
1996	10 339,95	206 799
1997	10 073,17	201 463
1998	9 828,63	196 573

– Dette var mer
overraskende enn å
vinne i lotto, sa en
gledestrålende
Terje Tvedt,
da han mottok
100 000 kroner fra
Lauritz Meltzer
Høyskolefond for

sitt arbeid med

tv-serien «Vannets historie».

Utdelingene fra fondet var ekstra store i 1998, som en markering av fondets 50-årsjubileum. Tvedt mottok således en spesialpris for «fremragende forskningsformidling».

«Vannets historie» var en storstilt satsing fra NRK-Hordaland i samarbeid med, og etter initiativ fra, Universitetet i Bergen. Den gikk i fire episoder på NRK senhøstes 1997, med reprise i romjulen samme år. Serien fokuserte på forholdet mellom mennesket og ferskvann og gav omfattende innsikt i menneskets forhold til vann i et historisk, økonomisk, politisk og religiøst perspektiv.

Terje Tvedt, til daglig forskningsleder ved Senter for utviklingsforskning, var forgrunnsfigur i programmene, og hans fagkunnskaper og interesse for vannets problematikk var utgangspunktet for serien. I over et år reiste han og fjernsynsteamet verden rundt for å besøke steder og møte folk som fortalte sin del av vannets historie.

I sin takketale berømmet Tvedt Universitetet for å ha omfavnet vannprosjektet fra første øyeblikk.

Priser

Meltzer-prisen for yngre forskere ble i 1998 delt mellom dr.scient. *Jannicke Hilland*, for oljeforskning, og dr.med. *Vidar M. Steen*, for forskning innen biologisk psykiatri. Hver av prisvinnerne ble tildelt kr. 100 000.

I anledning Meltzer-fondets 50-årsjubileum ble dr.philos. *Terje Tvedt* tildelt en formidlingspris på kr. 100 000 for arbeidet med fjernsynsserien "En reise i vannets historie".

Professor *Kjell Hole* ble tildelt Søren Falch og Øienlæge Sigurd Falchs prisbelønning på kr. 200 000 for fremragende lederskap innen medisinsk forskning. Professor Hole har gjennom 25 år arbeidet med smerteforskning, og er i dag en internasjonal kapasitet på området. Professor Hole var også en av de første forskerne ved Universitetet i Bergen som oppnådde EU-finansiering av sin forskning.

Øverst: Avtroppende rektor Jan Fridthjof Bernt sammen med dr.scient Jannicke Hilland, som delte Meltzer-prisen for yngre forskere i 1998, for sin forskning på olje.

Nederst: Dr.med. Vidar M. Steen delte Meltzer-prisen for yngre forskere i 1998, for sin forskning innen biologisk psykiatri. Her sammen med familiens representant Helle Meltzer.

Helse og velferd

Helsetjenesten gjennomløper store forandringer. Eldrebølgen vil utløse ytterligere endringer gjennom nye forskyvnings av ressursbruk. Endringene vil sette sitt preg på innretning av institusjoner og utvikling av nye medisiner, behandlingsmåter og utstyr.

Sentrale personer i helseøkonomiforskningen ved Universitetet i Bergen er (fra v.) prosjektleder Jan Erik Askildsen, Institutt for økonomi, forskningsleder Kari Tove Elvbakken, Senter for samfunnsforskning, professor Kjell Haug, Institutt for samfunnsmedisinske fag og forskningskoordinator Benedicte Carlsen. Professor Alf Erling Risa, Institutt for økonomi, har også en sentral rolle i forskningsprogrammet.

Sentrale forhold som påvirker fysisk og psykisk helse - som levekår, livsstil, miljø, forurensing av mat, vann og luft - tilhører andre områder enn helsevesenet. Forebyggende og sektorovergripende helseforskning har følgelig fått et langt større rom i den samlede aktiviteten det siste tiåret. I fremtiden vil det være nødvendig å betone enda sterkere tiltak som både kan motvirke eller redusere våre helseproblemer og som kan bidra til en mest mulig effektiv bruk av samfunnets ressurser. Dette innebærer bl.a. at tverrfagligheten i og mellom medisinske og kultur- og samfunnsvitenskapelige forskningsmiljøer styrkes. Dels vil samarbeidet mellom de ulike helsefag måtte påskyndes, dels vil man måtte trekke større veksler på samfunns- og kulturvitenskapelig kompetanse. Og samtidig som grensene for medisinske inngrep utvides, vil lovverket – som samfunnets kontrollpanel – bli gjenstand for bredere oppmerksomhet og evaluering.

Alle fakulteter og forskningssentra ved Universitetet i Bergen er engasjert i forskning om helse og velferd. De helsefaglige miljøene ved Det medisinske-, Det odontologiske- og Det psykologiske fakultet griper selvsagt mest grunnleggende inn i det enkelte menneskes lidelser og plager; ingenting berører enkeltindividets velferd mer direkte enn skader, sykdom, forstyrrelser og sviktende helse.

Ved de andre fakultetene og sentrene iakttas forhold som dels griper inn i den enkeltes helse, som ernæring og næringsmiddelkontroll, dels forhold som bestemmer omfanget og kvaliteten på de helsemessige tilbudene som gis befolkningen.

Gjennom en årrekke har det ved Universitetet i Bergen vært utført forskning om forebyggende helsearbeid. Senter for samfunnsforskning (Sefos) ved Universitetet har vært en sentral aktør i ledelse og samordning av dette arbeidet. Det er gjort studier av ulike områder som funksjonshemming, narkotikabruk, ernæringspolitikk og om forebygging av abort og uønskede svangerskap.

Ved Institutt for samfunnsmedisinske fag er det drevet prosjekter om arbeidsrelatert allergi og luftveissymptomer, belastningslidelser, yrkesskader og arbeidsrelaterte plager samt studier på området helse, miljø og sikkerhet.

Ved Senter for forskning om helsefremmende arbeid, miljø og livsstil (Hemil-senteret) drives det forskning og evaluering av sykdomsforebyggende og helsefremmende arbeid og tiltak på ulike nivåer; forskning om helseadferd, livsstil og subjektiv helse; og psykososial forskning om miljø og miljøvern.

Universitetet i Bergen er valgt som ett av to hovedmiljøer i landet for forskning om helseøkonomi. Programmet er finansiert av Norges forskningsråd og er foreløpig planlagt som en satsing over fem år. Institutt for økonomi er valgt som faglig hovedmiljø for satsingen i Bergen. Nære samarbeidspartnere er Institutt for samfunnsmedisin ved Universitetet i Bergen, Norges Handelshøyskole og Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning. Det administrative ansvaret er tillagt Sefos. Prosjektet ble satt i gang i august 1998.

I programmet deltar forskere med bakgrunn i samfunnsøkonomi, bedriftsøkonomi og medisin. Det legges opp til et nært samarbeid mellom de økonomiske og medisinske fagmiljøene, men det åpnes samtidig for en utvidet flerfaglig virksomhet.

Fra 1999 samordner Sefos også en forskergruppe som har mottatt miljøstøtte fra Norges forskningsråd til forskning om helse og sykdom i kulturelt perspektiv. I prosjektet deltar forskere fra Historisk institutt, Institutt for kulturstudier og kunsthistorie, Institutt for samfunnsmedisinske fag, Sosiologisk institutt og Institutt for sosialantropologi, i tillegg til forskere fra Sefos. Dette representerer økt satsing på forskning og samarbeid innenfor et felt der Universitetet i Bergen allerede har utvist stor aktivitet.

Det historisk-filosofiske fakultet

Fakultetet arbeidet i 1998 særlig med:

- revisjon av forskningsstrategien
- utvikling av fjernundervisningsprosjekt
- utbygging av IT-utdanning
- vurdering av ressursbruk til undervisning
- instituttvis evaluering
- organisering av Senter for kvinne- og kjønnsforskning
- administrativt utviklingsarbeid

Fakultetet i tall		
	1997	1998
Reg. stud. inkl. dr.grad i høstsemesteret	4 553	4 255
Kandidater på høyere grad		
Cand. Philol.	203	180
Cand. Polit	13	7
Mastergrad	13	20
Kreerte doktorander		
Dr. art	13	20
Dr. philos	5	7
Vitenskapelige publikasjoner **	357	397
Tilsatte årsverk pr. 30.9.		
Ordinære stillinger (kap. 261 og 281)		
Vitenskapelige/rekruttering	239,7	250,6
Teknisk/administrative	86,1	79,8
Oppdragsstillinger (Bergensmodellen)		
Vitenskapelige/rekruttering	33,8	32,7
Teknisk/administrative	1,5	4,3
Rekneskap (mill. kr.)		
Ordinær virksomhet (kap. 261, 3261 og 281)	123,0	123,3
Oppdragsvirksomhet (Bergensmodellen)	19,3	21,3

* Ikke medregnet studenter som bare tar Ex. Phil. (97: 881 - 98: 837)
* Art. i internasj/nasj. tidsskrift, faglige bøker/lærebøker og kap. i fagl. bøker/lærebøker

Studenter

I 1998 var det en viss nedgang i studenttallet både på lavere og høyere grad.

Selv om tallet på søkere til hovedfag er gått noe ned, er det fremdeles stor søking. Høsten 1998 vedtok fakultetsstyret å ta sikte på å gi opptak til alle laudable søkere.

Studiekvalitet og evaluering

I 1998 har fakultetet særlig arbeidet med:

- utprøving av IT-basert læring/undervisning i språkfagene
- utprøving av IT-basert læring/undervisning på examen philosophicum
- studie- og undervisningsevaluering og oppfølging av resultatene ved instituttene
- videreføring av prosjektorganisering og utvikling av hovedfagsmiljøene

Utvikling av studieprogrammene

I 1998 har fakultetet arbeidet med å utvikle et godt opplegg for første-semesterstudiet.

Det ble videre opprettet et 10-vektalls påbyggingsstudium til grunnfaget i humanistisk informatikk, med start i vårsemesteret 1999.

Høstsemesteret 1998 ble et mastergradsstudium satt i gang i *Screenwriting: documentary and fiction* i samarbeid med Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Utbygging av IT-utdanning

Fakultetet har økt opptakskapasiteten til delfag/grunnfag i humanistisk informatikk fra ca. 30 til 60 helårsplasser. Som ledd i videre utbygging er det utarbeidet et felles innføringsemne for studenter ved Det historisk-filosofiske- og Det samfunnsvitenskapelige fakultet på fem vekttall. Dette skal starte opp høsten 1999. Det er innført en studieretning i historisk informatikk innen historie hovedfag. Det arbeides med å utvikle IT-baserte undervisningsopplegg i fransk og tysk i tillegg til historie, som for lengst har tatt i bruk slike opplegg.

Av videreutdannings- og fjernundervisningstilbudene er følgende helt eller delvis IT-baserte: fransk grunnfag, norsk som andrespråk delfag, religionsvitenskap delfag og tysk delfag. Nye nettbaserte tilbud utvikles i kunsthistorie grunnfag og medievitenskap grunnfag.

Studentutveksling	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99*
Utenlandske studenter ved fakultetet	102	105	98	125
- herav Erasmus-studenter	60	47	53	76
- herav Nordplus-studenter	10	7	11	8
- andre gjestestudenter	32	51	34	41
Utreisende studenter Erasmus	109	119	85	111
Utreisende studenter Nordplus	21	18	17	12

*Tallene for 1998 gjelder vår- og høstsemesteret 1998. Tallene fra tidligere år gjelder studieåret.

Studentutveksling

Tallet på studenter som reiser ut under Sokrates/Erasmus-programmet er økende.

Innen det nordiske samarbeidsprogrammet Nordplus ble et nytt nettverk opprettet i religionsvitenskap, med første utveksling i 1988 – 89. Det finnes nå åtte Nordplus-nettverk på ulike fag ved fakultetet.

I studieåret 1998 – 99 er kurstilbudet i skandinavisk litteratur økt til to ulike kurs i året. Fakultetet har til sammen seks engelskspråklige kurstilbud for utenlandske studenter.

Etter- og videreutdanning

I 1998 arbeidet fakultetet videre med å utvikle tilbud innen etter- og videreutdanning, og tilbudet er nå forholdsvis omfattende. Det har særlig blitt arbeidet med å utvikle fjernundervisningstilbud.

Ti av fakultetets tolv institutter hadde i 1998 aktivitet innen etter- og videreutdanning.

Forskerutdanning

Gjennomføringen på doktorgradsprogrammet er blitt stadig bedre. I 1998 ble det gjennomført 27 disputaser. I tillegg er det i 1998 levert inn 17 avhandlinger for bedømmelse i 1999.

Fakultetet har videreført samarbeidsavtalene innen Norgesnett med Høgskolen i Agder og Høgskolen i Volda.

Forskning

I 1997 etablerte fakultetet et forskningsprogram innen *humanistisk informasjonsteknologi*, der Humanistisk datasenter, Norsk termbank og Wittgensteinarkivet inngår. I løpet av 1998 føyde nye prosjekt seg til programmet. Arbeidet med tilrettelegging av Wittgensteins *Nachlass* for publisering i elektronisk form fortsatte i 1998, og man regner med å slutføre arbeidet innen prosjektperiodens utløp i 1999.

Det tverrfakultære Senter for kvinne- og kjønnsforskning begynte sin virksomhet i høstsemesteret 1998. Tre gjesteforskere ble ansatt ved senteret samme høst.

Norges forskningsråds *Program for kulturstudier* markerer en ny, stor satsing på tverrfaglig kulturforskning i

Norge. Programsekretariatet, som er lokalisert til Universitetet i Bergen, kom i 1998 i full drift med over 200 forskere knyttet til programmet. Flere fagmiljøer har utarbeidet forslag til paraplyprosjekter innen Norges forskningsråds nye program *Velferdsprogrammet – samfunn, familie, oppvekst*.

Nordisk nettverk for folkloristikk ble etablert i 1998 som en videreføring av Nordisk institutt for folkediktning, med støtte fra Nordisk ministerråd. Det er ansatt en stipendiat i tilknytning til nettverket.

Fra andre halvdel av 1998 finansierer fakultetet en forskerstilling tilknyttet *Antikkprogrammet* – et program under Norges forskningsråd om språk og språkbruk i antikken.

Studenter ved HF: I 1998 arbeidet fakultetet med å utvikle et godt opplegg for førstesemesterstudiet.

Det juridiske fakultet

Det juridiske studiet er bygget opp som en profesjonsutdanning som leder frem til graden cand.jur. Studieordningen er delt inn i fire avdelinger, der 1. avdeling kan tas som et selvstendig grunnfag og inngå i en cand.mag.-grad. Fakultetet tilbyr videre faget offentlig rett grunn- og mellomfag, samt et forskerutdanningsprogram som fører frem til graden dr.juris.

Fakultetet i tall		
	1997	1998
Reg. stud. inkl. dr.grad i høstsemesteret	2 579	2 308
Kandidater på høyere grad Cand. jur.	155	172
Kreerte doktorander Dr. juris		1
Vitenskapelige publikasjoner *	47	73
Ansatte årsverk pr. 30.9.		
Ordinære stillinger (kap. 261 og 281)		
Vitenskapelige/rekruttering	38,0	36,0
Teknisk/administrative	17,5	20,5
Oppdragsstillinger (Bergensmodellen)		
Vitenskapelige/rekruttering		2,0
Teknisk/administrative	1	
Regnskap (mill. kr.)		
Ordinær virksomhet (kap. 261, 3261 og 281)	29,7	34,0
Oppdragsvirksomhet (Bergensmodellen)	0,6	1,2

* Art. i internasj/nasj. tidsskrift, faglege bøker/lærebøker og kap. i fagl. Bøker/lærebøker

2. avdeling, ble deltakerantallet i de enkelte gruppene redusert fra 20 til 10.

Høsten 1998 ble det også satset på undervisning i små grupper til 3. avdeling, gjennom innføring av nye seminar tilbud ved eksterne krefter.

IT-basert undervisning

Fakultetet har i samarbeid med Historisk institutt utviklet et virtuelt seminar i sivilprosess på 4. avdeling. En gruppe på åtte studenter hadde høsten 1998 anledning til å besvare oppgaver på hjemmesidene til Virtuelt seminar i sivilprosess, og disse oppgavene ble kommentert av lærer og medstudenter. Fakultetet legger til grunn at interessen og oppslutningen om denne type undervisning vil øke.

Cand.jur.-studiet

I 1998 ble det uteksaminert 179 kandidater til graden cand.jur.

Offentlig rett

Ni personer bestod mellomfags-eksamen i offentlig rett i 1998.

Studenter

Tabellen nedenfor viser utviklingen i studenttall de siste tre årene:

Utviklingen i studenttall de siste tre år			
År	Total	Studierett	Privatist
1996	2568	2085	483
1997	2580	2140	440

Studiekvalitet

Undervisningen ble stort sett gjennomført etter planene ved alle avdelingene. Av prioriterte utviklingstiltak kan nevnes:

Nye eksamensformer og undervisning i små grupper

Høsten 1998 ble det innført hjemmeeksamen parallelt med

skoleeksamen som en midlertidig eksamensform i valgemnet Internasjonal rett.

For å fremme dialogen og styrke kvaliteten i seminarundervisningen på

Avlagte eksamener totalt						
Nivå av Cand.jur	Avlagte eksamener		Beståtte eksamener		Gj.føringsprosent	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
1.avdeling/ Grunnfag	828	656	633	495	76,5	75,5
2.avdeling	409	418	316	283	77,3	67,7
3.avdeling	448	525	293	332	65,4	63,2
4.avdeling	238	218	167	179	70,2	82,1
Valgemner*	227	259	213	252	93,8	97,7
SUM:	2150	2076	1622	1541	75,4	74,2

* inkl. særskilt valgemne (alle beregnet her til 5 v.)

Avlagte eksamener i offentlig rett

Nivå av Cand.jur	Avlagte Eksamener		Beståtte eksamener		Gjeføringsprosent	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Grunnfag	28	25	22	19	78,6	76
Mellomfag	4	10	4	9	100	90
SUM: 32	35	26	28	81,3	80	

Dr.juris

Det ble avlagt én doktorgrad ved fakultetet i 1998. Ytterligere tre avhandlinger er under bedømmelse.

Forskning og forskerutdanning

Forskningsvirksomheten består i hovedsak av bidrag av erfarne, etablerte forskere, doktorgradsarbeider, og kvalifikasjonsarbeider i forbindelse med stillingstilsettelse. Det er også innslag av studentforskning i form av særavhandlinger.

Forskerutdanningen er et av de viktigste satsingsområdene for fakultetet. Det ble også i 1998 arrangert seminarer for doktorgradskandidater og andre interesserte, bl.a. med eksterne gjesteforelesere. I tillegg til de interne forskerseminarene, har stipendiatene deltatt på Nasjonalt forskerseminar, arrangert av Universitetet i Tromsø.

Åtte nye kandidater ble tatt opp på utdanningsprogrammet i 1998.

Publikasjoner

Publikasjonslisten for 1998 samler 102 titler, når alle kategorier i Forskdok samles med.

Utviklingen i antall publikasjoner viser følgende utvikling de siste tre år:

Publikasjoner	
Registreringsår:	Antall publikasjoner:
1996	101
1997	57
1998	102

Utadrettet virksomhet

Fakultetet mottar gjennom året et stort antall henvendelser fra publikum og profesjonelle miljøer (advokater, dommere, offentlige tjenestemenn). Fakultetets vitenskapelig ansatte personale medvirker også i offentlige utvalg og deltar med bidrag i en rekke eksterne møter, kurs, seminarer osv., organisert utenfor fakultetet.

Internasjonalt samarbeid

Antall gjesteforelesere ved fakultetet ble nesten tredoblet i 1998 jevnført med året før. Samtidig hadde mer en dobbelt så mange av fakultetets forskere forskningsopphold ved utenlandske universiteter i 1998 sammenlignet med 1997. Omfanget av studentutveksling i 1998 lå omtrent på samme nivå som i 1997, men fakultetet registrerte en betydelig økt interesse for studiemål utenom de organiserte utvekslingsprogrammene.

Det ble arbeidet med studentutveksling innenfor Nordplus-programmet, der fakultetet har vært hovedkoordinator for nettverket som omfatter alle juridiske fakulteter i Norden, og innen Sokrates-programmet, der fakultetet har inngått ca. 40 bilaterale avtaler med europeiske universiteter.

I 1998 ble det gitt undervisning på engelsk i *EU and EEA Procurement Law*; *Refugee Law*; *Legal Philosophy*; og *American Law and Legal System*.

Studenter ved Jus: I 1998 reduserte fakultetet deltakertallet i seminargruppene på 2. avdeling fra 20 til 10, for å fremme dialogen og styrke kvaliteten i undervisningen.

Det matematisk-naturvitenskapelige

Fakultetet har i en årrekke hatt en stabil etterspørsel til de ulike fagene. Biologi og kjemi har vært blant de mest populære fagretningene. I 1998 snudde dette bildet seg ettertrykkelig: Informatikk skjøt frem som det faget studentene hadde den avgjort største interessen for, mens det var en klar nedgang i interessen for kjemi og delvis biologi.

Fakultetet i tall		
	1997	1998
Reg. stud. inkl. dr.grad i høstsemesteret	2 764	2 810
Kandidater på høyere grad		
Cand. Scient	189	212
Mastergrad	17	22
Kreerte doktorander		
Dr. scient	39	48
Dr. philos	3	3
Vitenskapelige publikasjoner *	530	530
Tilsatte årsverk pr. 30.9.		
Ordinære stillinger (kap. 261 og 281)		
Vitenskapelige/rekruttering	259,7	269,7
Teknisk/administrative	207,8	206,0
Oppdragsstillinger (Bergensmodellen)		
Vitenskapelige/rekruttering	129,7	121,4
Teknisk/administrative	26,5	28,1
Regnskap (mill. kr.)		
Ordinær virksomhet (kap. 261, 3261 og 281)	182,3	187,5
Oppdragsvirksomhet (Bergensmodellen)	123,7	137,1

* Art. i internasj./nasj. tidsskrift, faglige bøker/lærebøker og kap. i fagl. bøker/lærebøker

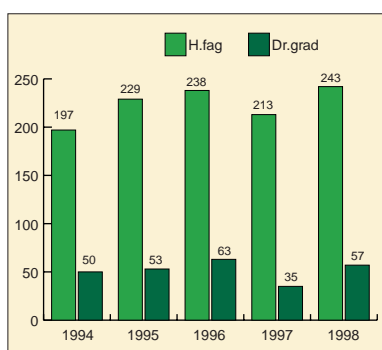
Studenter og undervisning

Høsten 1998 planla 28 % av de nye studentene å studere informatikk, mot rundt 10 % de tidligere årene. Pågangen til informatikkstudiene har redusert tilgangen til kjemi, biologi og molekylærbiologi. Det er også en foruroligende reduksjon i studentenes påmelding til matematiske emner. Høsten 1998 gjennomførte fakultetet derfor et forkurs i matematikk. Kurset ble svært populært hos de nye studentene.

Uteksaminerte kandidater

I 1998 uteksaminerte fakultetet 243 mastergrads- og hovedfagskandidater (inkludert ni cand.scient. ved Det medisinske fakultet), mot 213 i 1997. Det disputerte 57 doktorander ved fakultetet i 1998 (inkludert sju dr. scient. ved Det medisinske fakultet). Også dette er en klar økning fra 1997.

Uteksaminerte hovedfagskandidater og doktorander 1994-1998

Etter- og videreutdanning

I 1998 forestod fakultetet

- 48 etterutdanningskurs v/Skolelaboratoriet
- To fjernundervisningsprosjekt innen etterutdanning (Generell akvakultur og Tilfellet Tellus)

- Fire videreutdanningskurs i naturfag i samarbeid med Høgskolen i Bergen

I tillegg utviklet fakultetet to prosjekt innen fjernundervisning (grunnkurs i databehandling og evolusjon og miljø).

Fakultetet hadde i 1998 1210 deltakere på etterutdanningskurs og 120 studenter på videreutdanning/fjernundervisning.

Forskning og utvikling

Fakultetet hadde i 1998 følgende innsatsområder:

- marine fag
- miljøfag
- opptrapping av informatikk
- teknologiske fag
- økt antall kvinner i vitenskapelige stillinger

Overfor de marine fag har det vært arbeidet for å styrke og samordne den marine forskning og utdanning. Dette arbeidet vil bli videreført i 1999 ved hjelp av sentrale forskningsmidler og ekstra tildeling av to post doc.-stillinger.

Fakultetet har i de senere år satset sterkt på forskning og undervisning innen teknologi og petroleumsvirksomhet. Som ledd i dette ble det i 1998 etablert forskning og undervisning i prosessering av naturgass. En professor-II stilling, som finansieres av Statoil, har medvirket til organisering av dette arbeidet.

Fakultetet har et sterkt informatikk-miljø. Institutt for informatikk ble i 1998 vesentlig styrket ved ekstratildelinger fra myndighetene, fra Det akademiske kollegiums tildeling til tungregningsprogrammet, og ved Norges forskningsråds midler til professorat i bioinformatikk.

fakultet

Fakultetet er fortsatt bekymret over den synkende andel kvinner som rekrutteres til vitenskapelige stillinger. Det ble i 1998 ansatt to kvinner i mellomstilling ved fakultetet, og de nye post doc.-stillingene ble øremerket for kvinnelige søkere.

Eksternt finansiert virksomhet
Omfanget av den eksternt finansierte virksomheten ved fakultetet er betydelig. Samlet utgjorde denne virksomheten i Bergensmodellen, Unifob og prosjekter regnskapsført av oppdragsgiverne, 51 % av fakultetets samlede virksomhet når regnskapstall legges til grunn, og innbefattet 250 årsverk.

Studenter ved Mat.Nat.: Fakultetet gjennomførte høsten 1998 et forkurs i matematikk, for å demme opp mot den foruroligende reduksjonen i studentenes påmelding til matematiske emner. Kurset ble svært populært hos de nye studentene.

Andelen av Det matematisk-naturvitenskapelige fakultets totalbudsjett som utgjøres av eksternt finansiert virksomhet.

	1995	1996	1997	1998
Totalbudsjett (mill.kr.)	282,9	332,4	379,0	377,3
Ekst. fin. virks. (mill.kr.)	117,7	152,5	196,7	191,2
Andel ekst. fin. virksomhet	41,6 %	45,9 %	51,9 %	50,7 %

Den eksternt finansierte virksomheten er avgjørende for forskningen ved fakultetet. Eksternt finansierte prosjekter finansierer også store deler av undervisningen ved fakultetet, spesielt på hovedfags- og doktorgradsnivå.

Formidling

Fakultetets vitenskapelig ansatte formidler sin forskning gjennom publikasjoner, rapporter, foredrag og gjennom radio- og TV-programmer. I tillegg mottar fakultetets institutter og avdelinger årlig en rekke henvendelser fra publikum og presse.

Det internasjonale tidsskriftet Sarsia og det populærvitenskapelige tidsskriftet Naturen er forankret ved fakultetet.

Internasjonalt samarbeid

Fakultetets forskere har et omfattende samarbeid med kolleger i alle verdensdeler. Hovedtyngden av de formaliserte samarbeidsprosjektene er knyttet til institusjoner i europeiske land.

I 1998 fikk fakultetet innvilget sju søknader om bevilgning fra EUs 4. rammeprogram for forskning, og har nå fått innvilget 67 søknader med en samlet prosjektportefølje på nærmere 48 millioner kroner.

Dels gjennom Norges forskningsråd og dels gjennom kollegiale kontakter deltar fakultetets forskere i det europeiske samarbeidet som er knyttet til CERN (Organisation Européenne pour la Recherche Nucléaire) og ESA (European Space Agency).

SARS-SENTERET

Sars-senterets formål er å studere grunnleggende biologiske prosesser i marine organismer ved hjelp av molekylære, funksjonelle og komparative tilnæringsmåter.

Senteret ble opprettet i 1997 og er et internasjonalt forskningscenter. Ferdig utbygd vil senteret bestå av en kjernebemannning på ca. 35, men senteret kan i perioder komme opp i en bemanning på 60 til 70 personer. Senteret vil bestå av fem til seks forskningsgrupper, hver gruppe ledet av en internasjonalt rekruttert gruppeleder. Senterets aktiviteter blir evaluert årlig av en international Scientific Advisory Committee (SAC). Etter de seks første årene vil forskningsaktivitetene bli evaluert av et uavhengig panel.

Sars-senteret har tilsatt en fransk direktør, som også virker som gruppeleder. I tillegg er det ansatt fire gruppeledere, fra hhv. Skottland, Canada, Tyskland og Norge. Gruppelederne er godt i gang med å bygge opp forskningsgruppene sine, og ved utløpet av 1998 var det 26 personer ansatt. Senteret vil komme opp i full bemanning i løpet av 1999.

Sars-senteret er finansiert av Norges forskningsråd, Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet og Universitetet i Bergen. Virksomheten hadde i 1998 et omfang på 9,6 mill. kroner.

Det medisinske fakultet

Det medisinske fakultet gir forskningsbasert undervisning, som skal danne grunnlaget for utøving av legeyrket, og forskerutdanning. Videre skal fakultetet bygge opp og gi undervisning i helsefag hovedfag og forsterke det faglige fellesskapet innen helsefagene.

Undervisning og studenter

Fakultetet har i løpet av få år mer enn doblet studenttallet i klinisk medisin, og det er satt i gang en ytterligere økning i studenttallet innen medisinutdanningen med opptak av 150 studenter hvert år til og med år 2001.

Som en følge av den store økningen i studenttallet, har fakultetet opprettet et samarbeid med sentralsykehusene i Førde og Stavanger og med fylkessykehuset i Haugesund, om en del av den kliniske undervisningen i medisin. I løpet av 1998 ble det utplassert studenter ved alle de tre samarbeidende sykehus, og evalueringen så langt, både fra studenter og lærere, har vært svært positiv.

Høsten 1998 ble det opprettet 15 nye studieplasser innen helsefag hovedfag. Disse var fordelt på studieretningene logopedi og helsefremmende arbeid/helsepsykologi. Det medisinske fakultet har fått det økonomisk/administrative ansvaret for studieretningene, mens Det psykologiske fakultet har fått tildelt det faglige ansvar for studieretningene arbeid/helsepsykologi og logopedi.

I 1998 ble det også utarbeidet studieplan til et mastergradsstudium i *Nursing* og til *Occupational Hygiene*. Høsten 1998 ble fem Norad-stipendiatater tatt opp i mastergradsprogrammet, og fra høsten 1999 blir de Norad-finansierte studieplassene doblet.

Høsten 1998 anbefalte Kollegiet å etablere den helsefaglige dr.san.-graden.

Etter- og videreutdanning
Det medisinske fakultet driver i samarbeid med Den norske Lægeforening en omfattende etter- og videreutdanning av medisinerere. I 1998 var det vel 2000 deltakere på disse kursene. Siktemålet er å formidle den faglige utviklingen innenfor de ulike fag og spesialiteter.

Forskning

Det medisinske fakultet prioriterer grunnforskning og forskning profilert mot aktuelle, tunge helseproblemer i samfunnet. Ofte har det vist seg at eksperimentell grunnforskning gir resultater som kommer pasientene til gode. Det samme gjør samspillet mellom klinisk forskning og klinisk virksomhet. I samarbeid med Haukeland sykehus og Norges forskningsråd er fakultetet i ferd med å bygge opp et kompetansesenter for klinisk forskning.

En bred og tverrfaglig forskningsstrategi er også viktig for undervisningen, både innen grunnutdanningen og innen forskerutdanningen. Fakultetets satsing på bredere forskningsområder – den såkalte Locus-satsingen – vil bli fulgt opp gjennom styrking av eksisterende grupper som har vunnet anerkjennelse, og gjennom samarbeid mellom disse gruppene. Ved Institutt for anatomi og cellebiologi er det dannet en assosiert gruppe til Locus for eksperimentell kreftforskning. To nye forskningsgrupper, *Locus for registerepidemiologi* og *Locus for homocystein og relaterte vitaminer*, ble autorisert av fakultet i 1998 og tildelt til sammen kr. 500 000. Planer for ytterligere to grupper er lagt frem. Det gjelder *Locus for vaksineforskning* og *Locus for neurobiologisk forskning*.

Fakultetet i tall

	1997	1998
Reg. stud. inkl. dr.grad i høstsemesteret *	1 328	1 400
Kandidater på høyere grad		
Cand. med.	81	117
Cand. Scient	11	11
Helsefag (Cand. san)	9	8
Sykepl.vitsk. (Cand. polit)	46	22
Mastergrad	2	8
Kreerte doktorander		
Dr. med.	12	15
Dr. scient	2	7
Dr. odont.	1	2
Dr. polit	1	2
Dr. philos	3	3
Vitenskapelige publikasjoner **	893	830
Ansatte årsverk pr. 30.9.		
Ordinære stillinger (kap. 261 og 281)		
Vitenskapelige/rekruttering	177,6	187,5
Teknisk/administrative	155,3	166,3
Oppdragsstillinger (Bergensmodellen)		
Vitenskapelige/rekruttering	30,6	30,0
Teknisk/administrative	11,4	16,8
Regnskap (mill. kr.)		
Ordinær virksomhet (kap. 261, 3261 og 281)	127,7	135,6
Oppdragsvirksomhet (Bergensmodellen)	48,8	54,0

* Medregnet odontologi preklinikk

**Art. i internasj/nasj. tidsskrift, faglige bøker/lærebøker og kap. i fagl. bøker/lærebøker

Studenter ved Medisin: Høsten 1998 ble det opprettet 15 nye studieplasser i helsefag hovedfag, på retningene logopedi og helsefremmende arbeid/helsepsykologi.

Forskerutdanning

Totalt ble det kreert 29 kandidater til doktorgraden i 1998 som hadde hatt sin veiledning ved Det medisinske fakultet, mot 18 i 1997.

Formidling

Resultater og metoder fra fakultetet blir formidlet gjennom deltakelse på konferanse, publisering i både nasjonale og internasjonale tidsskrifter, og gjennom aviser, radio og fjernsyn.

Internasjonalt samarbeid

Det internasjonale forskningssamarbeidet hadde en svært positiv utvikling i 1998. Et økende antall forskere har hatt forskningsopphold i utlandet, og det har vært flere utenlandske forskere ved fakultetet enn i tidligere år.

Forskere ved fakultetet hadde i 1998 koordineringsansvaret for tolv EU-finansierte programmer. Studentutvekslingen var på samme nivå som i 1997.

UTVIKLINGSRELATERT VIRKSOMHET

Universitetet i Bergen har fire hovedpilarer for sin utviklingsrelaterte virksomhet:

1. Utviklingsrelatert virksomhet er et sentralt og prioritert felt ved institusjonen.
2. Utfordringer som er viktige for den fattige del av verden, blir vektlagt.
3. Denne virksomheten skjer i partnerskap med forskere og universiteter i utviklingsland.
4. Virksomheten skal utvikle gode tverrfaglige miljøer og forankres institusjonelt ved UIB.

I løpet av 1998 har Universitetet befestet denne virksomheten med styrking av partnerskapsrelasjoner i flere regioner som India, Nepal og de palestinske landområdene.

De ordinære engelskspråklige programmene ved Universitetet er i større grad enn før blitt redskap for institusjonsutvikling hos våre partnere.

Utvikling av tverrfaglige miljøer er i stor grad knyttet til sentrene: Senter for utviklingsstudier (SFU), Senter for internasjonal helse (SIH), HEMIL-senteret, og Senter for miljø og utvikling (SMR). Et økende interfakultært engasjement finner sted både på senter- og instituttnivå.

Bare ved Senter for internasjonal helse har Universitetet øremerket sju faste stillinger (professor/førsteamanuensis), og ca. 45 faste stipend på master- og doktorgradsnivå.

Det faglige og kulturelle miljøet som utvikles ved de ulike sentre og grunnmiljøer er en viktig ressurs for Universitetet i Bergen.

Det odontologiske fakultet

Innenfor hovedaktivitetene undervisning og forskning har virksomheten i 1998 vært innrettet mot arbeidet med ny studieplan og ny forskningsstrategisk plan.

Fakultetet i tall		
	1997	1998
Reg. stud. inkl. dr.grad i høstsemesteret *	239	235
Kandidater på høyere grad		
Cand. Odont	46	43
Mastergrad		3
Kreerte doktorander		
Dr. odont	4	
Dr. philos		2
Vitenskapelige publikasjoner **	84	53
Ansatte årsverk pr. 30.9.		
Ordinære stillinger (kap.261 og 281)		
Vitenskapelige/rekruttering	63,2	59,5
Teknisk/administrative	96,2	95,6
Oppdragsstillinger (Bergensmodellen)		
Vitenskapelige/rekruttering	0,2	0,3
Teknisk/administrative	1,2	0,5
Regnskap (mill. kr.)		
Ordinær virksomhet (kap. 261, 3261 og 281)	52,2	50,1
Oppdragsvirksomhet (Bergensmodellen)	11,8	14,8

* Preklinikk er regnet med i studenttallene til Det medisinske fakultet

**Art. i internasj./nasj. tidsskrift, faglige bøker/lærebøker og kap. i fagl. bøker/lærebøker

Undervisning og studenter

Innenfor eksisterende studieplaner for odontologi og tannpleie har det vært gjennomført en rekke tiltak for å forbedre studiekvaliteten.

I 1998 ble det uteksaminert 43 kandidater til graden cand.odont.

Uteksaminerte kandidater	1998	
	Totalt	Kvinner
Tannlegestudiet	43	20
Tannpleierstudiet	14	14
Mastergrad	3	1
Videreutdanning	11	6
Dr. odont.	2	2
Dr. philos.	2	0

Videreutdanning

I 1998 fullførte elleve kandidater spesialistutdanningen innenfor programmene for klinisk videreutdanning. To kandidater ble i 1998 tatt opp til videreutdanning under Norads ordning med kvotestipend.

Forskning

Fakultetet har opprettholdt en forholdsvis høy årlig bevilgning til forskningsformål og har også et forholdsvis stort antall kandidater på master- og doktorgradsnivå i forhold til veilederkapasiteten. Flere forskningsprosjekter er gjennomført med ekstern finansiering av Norges forskningsråd, EU og Nufu. Både de Norad-finansierte stipendiatprosjektene og flere andre forskningsprosjekter er utført i samarbeid med utenlandske forskere og institusjoner.

Eksternt finansiert virksomhet

Fakultetets eksterne virksomhet inkluderer finansiering av klinisk virksomhet (vel 14 mill. kr i 1998 på utgiftssiden), forskning (4,5 mill. kr i 1998), større prosjekter, samt fondsmidler til ulike formål.

Fakultetet fikk høsten 1998 kr. 513 000 fra Sosial- og helsedepartementet for å iverksette et eget undervisningsprogram for utenlandske tannleger med utdanning fra læresteder som ikke er godkjent av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Formidling

Det odontologiske fakultet har gjennomført formidlingsaktivitet overfor beslektede forsknings- og fagmiljøer, samt i forhold til pasienter og offentlighet. I tillegg til presentasjon

Klinikkvirksomhet

Pasienter	16 000
Konsultasjoner/behandlinger *	42 000
Pasientinntekter (kr.)	7 895 531
* Sum konsultasjoner og behandlinger	

Internasjonalisering

Fakultetet har en bred kontaktflate med utenlandske læresteder og forskningsmiljøer. I 1998 hadde fakultetet undervisning og veiledning for 15 kvotestipendiater på master-, doktorgrads- og videreutdanningsnivå.

Studenter ved Odontologi: Det har vært gjennomført en rekke tiltak for å forbedre studiekvaliteten ved fakultetet i 1998. Blant annet har det vært arbeidet med en ny studieplan.

av forskningsresultater på konferanser og kurs, nasjonalt og internasjonalt, innbefatter aktivitetene bl.a.:

- publisering i nasjonale og internasjonale fagtidsskrift
- populærvitenskapelige artikler i dags- og ukepresse
- kontakt med fylkestannlegene, Statens helsetilsyn og Sosial- og helsedepartementet
- formidling av kunnskap og informasjon til pasienter gjennom omfattende pasientbehandling ved Odontologisk klinikk.

Fakultetet styrket i 1998 sin utveksling på grunnstudienivå gjennom bl.a.:

- etablering av et nytt Nordplus-nettverk innen odontologi. Samarbeidspartnere er Helsinki Universitet, Karolinska Institutet og Københavns Tandlægeskole
- samarbeidsavtale innen Sokrates/Erasmus-programmet med Universidade de Porto, Portugal
- videreutvikling av samarbeidsavtalen med Universidad de Costa Rica.

Det psykologiske fakultet

Det psykologiske fakultet utvidet i 1998 opptaket til profesjonsstudiet i psykologi med tolv studenter. Fakultetet arbeidet videre med å utvikle etterspurte studietilbud som helsefag hovedfag, hovedfag i pedagogikk (praktisk pedagogikk), mellomfag i psykologi samt videreutdannings-tilbud i arbeids- og organisasjonspsykologi og skoleutvikling og ledelse. Søkningen til fakultetets studietilbud på de ulike nivåene var fortsatt stor i 1998.

Fakultetet i tall		
	1997	1998
Reg. stud. inkl. dr.grad i høstsemesteret	1 892	1 770
Kandidater på høyere grad		
Cand. Psychol	54	47
Mastergrad	2	11
Kreerte doktorander		
Dr. psychol	1	3
Dr. philos	6	5
Vitenskapelige publikasjoner *	175	137
Ansatte årsverk pr. 30.9.		
Ordinære stillinger (kap. 261 og 281)		
Vitenskapelige/rekruttering	71,4	81,3
Teknisk/administrative	42,1	37,4
Oppdragsstillinger (Bergensmodellen)		
Vitenskapelige/rekruttering	20,7	15,8
Teknisk/administrative	3,2	4,0
Regnskap (mill. kr.)		
Ordinær virksomhet (kap. 261, 3261 og 281)	53,3	54,2
Oppdragsvirksomhet (Bergensmodellen)	13,3	11,5

* Art. i internasjonal, tidsskrift, faglige bøker/lærebøker og kap. i fagl. bøker/lærebøker

Studenter og undervisning

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets evalueringspris ble i 1998 tildelt Det psykologiske fakultet og Institutt for psykologi ved Universitetet i Tromsø. Prisen er opprettet for å anerkjenne og anspore gode opplegg for studentevaluering.

Det psykologiske fakultet inngikk i 1998 en særavtale om samarbeid med Eikelund kompetansesenter og Høgskolen i Agder.

Studietilbud

Det psykologiske fakultet gav i 1998 følgende studietilbud:

- lavere grad psykologi (delfag, innføringsstudium og grunnfag, delfag i arbeids- og organisasjons-

psykologi)

- lavere grad pedagogikk (praktisk pedagogisk utdanning, veiledningspedagogikk)
- masterstudium i forebyggende helsearbeid
- videreutdanning i barnevern
- profesjonsstudiet i psykologi
- helsefag hovedfag
- doktorgradsutdanning

Det ble i 1998 foretatt en betydelig reduksjon i tilbudet om gruppeundervisning ved grunnfaget/innføringsstudiet, som følge av årets budsjett.

Etterspørselen etter delfagene i arbeids- og organisasjonspsykologi (I og II) er stor. Påbyggingsdelfaget (delfag II) finansieres ved kursavgift.

Fakultetet sluttførte i 1998 arbeidet med å utvikle et hovedfag i pedagogikk i samarbeid med Høgskolen i Bergen, samt et mellomfagstillegg i pedagogikk.

Senter for forskning om helsefremmende arbeid, miljø og livsstil (Hemisenteret) har ansvar for programmet "Master of Science in Health Promotion" med 20 studieplasser. Gjennomføringen er god, med 75 % innen normert tid.

Profesjonsstudiet i psykologi

I løpet av 1990-årene har fakultetet økt opptaket til psykologistudiet med 80 %, fra 40 studenter på årsbasis i 1990 til 72 på årsbasis i 1998. De nye studieplassene i psykologi har vært tildelt i en tid med flere kutt i budsjetttrammene. Dette har medført reduksjoner både i gruppeundervisningen og i veiledningsomfanget, både innen ferdighets- og forskningsopplæringen.

Helsefag hovedfag

Helsefag hovedfag er et tverrfakultært samarbeid mellom Det medisinske fakultet og Det psykologiske fakultet. To studieretninger, hvor det faglige ansvaret ligger til Det psykologiske fakultet, startet i 1998. Det ble i 1998 tatt opp åtte studenter ved studieretningen helsefremmende arbeid/helsepsykologi. Ved studieretningen logopedi ble det høsten 1998 tatt opp seks studenter. Det er fortsatt behov for opptrapping innenfor helsefremmende arbeid og logopedi for å for å dekke etterspørselen og nå det målet som er satt i plandokumentene for helsefag hovedfag.

Prosjekt helsefag hovedfag, for tilsatt undervisningspersonale i helsefaglige utdanninger ved de statlige høyskolene,

er videreført. Universitetet i Bergen er gitt i oppdrag å videreføre dette deltidstilbudet for perioden 1997 – 2001 med et opptak på inntil 75 hovedfagsstudenter. Mer enn halvparten av disse studentene velger en fordypning innen fakultetets fagområder.

Doktorgradsutdanning

I 1998 avla åtte kandidater doktorgraden ved Det psykologiske fakultet. Det var ved utgangen av året registrert 48 doktorgradskandidater ved fakultetet. Åtte av kandidatene er tilknyttet statlige høyskoler.

Forskning og utvikling

Fakultetet videreførte i 1998 arbeidet med å etablere forskernettverk. Basalforskning samt helse- og skoleforskning er prioriterte områder i fakultetets forskningsstrategi.

Hemil-senteret feiret i november 1998 tiårsjubileum med en forskningskonferanse i samarbeid med Program for forebyggende helsearbeid i Norges forskningsråd.

Klinikkdrift

Opplæring i klinisk arbeid gjennom lærerveiledning, er en viktig del av fakultetets utdanningsprogram.

Det psykologiske fakultet mottok i 1998 kr. 531 000 i tilskudd fra Hordaland fylkeskommune til drift av de tre klinikkene ved Institutt for klinisk psykologi og til klinikken ved Institutt for biologisk og medisinsk psykologi.

Klinikkvirksomhet 1998

Pasienter	389
Konsultasjoner/behandlinger *	1539
Pasientinntekter (kr.)	1 301 036
* Sum konsultasjoner og behandlinger	

Program for evaluering og kvalitetsutvikling

Det akademiske kollegium satte i 1998 av kr. 700 000 til *Program for evaluering og kvalitetsutvikling*. Prosjektet vil strekke seg over fire år, og et doktorgradsprosjekt med en stipendiatstilling utgjør en vesentlig del av prosjektet.

Fokus for prosjektet er læring og eksamensformer. Ansvarssted er *Program for læringsforskning* ved fakultetet. For 1998 ble det bevilget kr. 260 000.

Ryggkompetansesenter

Med tilslutning fra Helse- og sosialdepartementet, ble det i 1998 besluttet å bygge opp et ryggkompetansesenter for forskning og formidling ved Institutt for biologisk og medisinsk psykologi. Kompetansesenteret samarbeider med en forskergruppe ved Universitetet i Oslo, som arbeider med en tjenestemodell for hele behandlingkjeden fra allmennpraktiker til spesialist.

Militærpsykologi og lederskap

Et forskningsprogram mellom Sjøkrigsskolen og fakultetet for studier av menneskelig tilpasning til ekstreme situasjoner, fikk i 1998 bevilget kr. 1 mill. fra Forsvarsdepartementet, med tilsagn om tilsvarende bevilgning i ytterligere tre år.

Barnevern

Senter for videreutdanning i barnevern er samlokalisert med Barnevernets utviklingscenter og Regionsenteret for barne- og ungdomspsykiatri, med enkelte felles investeringer, sambruk av tyngre utstyr og felles forskningsprosjekter og fagmøter.

Senter for videreutdanning i barnevern drev i 1998 en utstrakt utadrettet virksomhet, så som deltakelse i planutvalg, konsultasjon til ulike etater innen barnevernet, deltakelse som sakkyndige i Fylkesnemnda for sosiale saker i Hordaland og Sogn og Fjordane, og i Gulating lagmannsrett. De ansatte medvirker også i kurs og opplæringsvirksomhet for ulike kommunale og fylkeskommunale etater, i tillegg til foredragsvirksomhet.

Senteret har til sammen 25 studenter, dels heltids-, dels deltidsstudenter. Senterets 2. kull deltidsstudenter gjennomførte i 1998 sitt første studieår.

Internasjonalt samarbeid

Flere av fakultetets fagmiljøer har et vidt forgrenet internasjonalt forskningssamarbeid, og har etablert prosjekter under EUs rammeprogrammer. I tillegg kommer utveksling av gjesteforskere og stipend til utenlandsopphold.

Nivået på studentutvekslingen har vært stabil de siste årene: I 1998 hadde 34 av fakultetets studenter opphold i utlandet, mens 18 studenter hadde utvekslingsopphold ved fakultetet.

Studenter ved Psykologi: Fakultetet mottok i 1998 Kirke-, utdannings- og forskningdepartementets evalueringspris som anerkjennelse for det gode opplegget det har for studentevaluering.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Det er en målsetting for fakultetet at undervisnings- og studietilbudet skal organiseres med tanke på større grad av fleksibilitet. Det er i første rekke på mellomfags- og hovedfagsnivå at studentene gis valgfrihet når det gjelder fordypningsemner. Men også grunnfagsstudiet er etter hvert blitt mer fleksibelt.

Fakultetet i tall		
	1997	1998
Reg. stud. inkl. dr.grad i høstsemesteret	2 929	3 056
Kandidater på høyere grad		
Cand. Polit	165	167
Mastergrad	8	8
Kreerte doktorander		
Dr. polit	16	9
Dr. philos	7	3
Vitenskapelige publikasjoner *	227	183
Ansatte årsverk pr. 30.9.		
Ordinære stillinger (kap. 261 og 281)		
Vitenskapelige/rekruttering	130,3	130,4
Teknisk/administrative	59,6	59,5
Oppdragsstillinger (Bergensmodellen)		
Vitenskapelige/rekruttering	24,4	32,6
Teknisk/administrative	5,3	5,8
Regnskap (mill. kr.)		
Ordinær virksomhet (kap. 261, 3261 og 281)	94,2	90,3
Oppdragsvirksomhet (Bergensmodellen)	23,9	29,6

* Art. i internasjonal nasjonal tidsskrift, faglige bøker/lærebøker og kap. i faglige bøker/lærebøker

Studenter og undervisning

Det totale omfanget av registrerte studenter var i 1998 3056, mot 2929 i 1997. Det var fortsatt ualmennlig stor pågang til enkelte fag, som medievitenskap og informasjonsvitenskap. Ved opptaket for våren 1998 var det mer enn dobbelt så mange interesserte studenter til informasjonsvitenskap enn det var studieplasser. Ved de øvrige fagene ved fakultetet fikk alle søkerne tilbud om studieplass på lavere grad.

Antall søkere til hovedfag gikk ned fra 422 i 1997 til 344 i 1998. Høsten 1998 ble det opprettet åtte nye hovedfagsplasser i informasjonsvitenskap. Ved de siste opptakene til hovedfag har alle studenter med laudabel karakter fått plass.

I løpet av 1998 ble det uteksaminert 167 hovedfagskandidater ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

IT i utdanning

Fakultetsstyret vedtok høsten 1998 en plan for satsing på IT i utdanning. Satsingen skal fremme bruk av IT-baserte hjelpemidler i undervisnings- og læringssituasjonen, og i studieveiledning og administrasjon. Planene for satsing på IT i utdanning inngår som del av Universitetets IT-satsing.

Etter- og videreutdanning
Institutt for sammenlignende politikk arrangerte både vår og høst 1998 videreutdanningskurs i valgobservasjon (fem vekttall). Instituttet startet også opp arbeidet med å tilby dette kurset som fjernundervisning.

Institutt for medievitenskap har utviklet medievitenskap grunnfag som fjernundervisning, med iverksettelse fra høsten 1999. Institutt for geografi har utviklet et videreutdanningskurs i geografiske informasjonssystemer (to vekttall), som starter våren 1999. Administrasjon- og organisasjonsvitenskap har lagt planer for et etter- og videreutdanningstilbud for kommunalt ansatte. I 1998 deltok instituttet, sammen med Sosiologisk institutt og fagmiljøer ved Det historisk-filosofiske fakultet, i gjennomføringen av etterutdannings-tilbudet *Arbeidsliv, historie og samfunn*.

Forskning

Forskningsaktiviteten ved fakultetet var omfattende i 1998 og spenner fra avgrensede og fagspesifikke satsinger til større, tverrfaglige programmer. Mye av forskningen kan grupperes i følgende områder:

- makt, demokrati og styring
- utvikling og migrasjon
- miljø, ressurser, energi
- økonomiske forhold
- velferd, helse, sosialpolitikk
- kultur
- utdanning og arbeid

I 1998 fikk fakultetet midler til to større satsinger innen helseforskning:

- *helseøkonomi* – et prosjektsamarbeid mellom Universitetet i Bergen og Norges Handelshøyskole, som involverer Institutt for økonomi, Institutt for samfunnsmedisin og Stiftelsen for næringslivsforskning. Prosjektet blir koordinert av Senter for samfunnsforskning (Sefos) og er finansiert av Norges forskningsråd og Universitetet.

- *helse og sykdom i kulturelt perspektiv* – et tverrfakultært prosjektsamarbeid mellom Institutt for sosialantropologi, Sosiologisk institutt, Institutt for kulturstudier og kunsthistorie, Historisk institutt, Institutt for samfunnsmedisin og Sefos. Prosjektet ble i 1998 finansiert av Norges forskningsråd.

Kollegiet bevilget i 1998 midler til ulike prosjekter innen utviklingsforskning og til et forskningsprogram i pedagogisk informasjonsvitenskap, ved siden av å gi tilskudd til videreføring av LOS-senteret.

Fakultetet har lagt vekt på å videreutvikle det tverrfaglige forskningssamarbeidet mellom instituttene og senterene, de øvrige fakultetene, Christian Michelsens institutt, Norges Handelshøyskole og Høgskolen i Bergen.

Forskerutdanning

Antall kandidater i doktorgradsprogrammet ved fakultetet var i 1998 rundt 125 personer, omtrent like mange kvinner som menn. I 1998 disputerte tolv kandidater for doktorgraden.

Fakultetet hadde i 1998 faglig ansvar for stipendiater ved Høgskolen i Agder, Høgskolen Stord/Haugesund, Høgskolen i Volda og ved Vestlandsforskning.

Eksternt finansiert virksomhet Undervisningen ved fakultetet var i hovedsak internt finansiert i 1998. Unntak fra dette gjaldt etterutdanningstilbudet i valgobservasjon, som er finansiert av deltakernes studieavgift. I tillegg har Norad finansiert studieplassene for 15 mastergradsstudenter fra og med høsten 1998, med til sammen nær 1,9 millioner kroner.

Institutt for medievitenskap fikk i 1998 delvis eksternt finansiering fra Sentralorganet for fjernundervisning til utvikling av fjernundervisningstilbud i medievitenskap grunnfag.

Den eksternt finansierte virksomheten i Bergensmodellen, Unifob og pro-

sjekter som regnskapsføres av oppdragsgiverne, økte ytterligere i omfang i 1998, og utgjorde ved årsskiftet 62 mill. kroner, mot 50 mill. kroner året før.

Hovedtyngden av forskningen er finansiert av Norges forskningsråd eller av offentlige institusjoner.

Formidling og samfunnskontakt

Også i 1998 profilerte fakultetet seg gjennom utadrettet formidling i form av informasjon, populærformidling og samfunnskontakt av faglig art. Instituttens hjemmesider og databaser på internett ble videreutviklet i 1998.

Instituttens fagkunnskap etterspørres i stadig større grad fra presse, organisasjoner og samfunnet for øvrig.

Internasjonalt samarbeid

Mye av den faglige virksomheten ved instituttene er internasjonalt forankret i internasjonalt forskningssamarbeid og publisering, deltakelse på internasjonale konferanser, og ulike faglige reiser og gjestepopphold.

Studentutvekslingen innen Nordplus og Erasmus har et betydelig omfang.

Fakultet trappet i 1998 opp samarbeidet med Vytautas Magnus Universitetet, og hadde to sendelektorer i Kaunas. Det første kullet statsvitere fra

VMU ble våren 1998 uteksaminert fra mastergraden i politikk.

Ved fakultetet satte man i 1998 i gang to nye masterprogrammer, i henholdsvis *Screenwriting* og *Social Anthropology*. Norad fullfinansierte i 1998 15 studieplasser i mastergradene *Social Anthropology* og *Public Administration*.

LOS-SENTERET

LOS-senteret er i femårsperioden 1997 – 2001 et felles senter for Universitetet i Bergen og Norges Handelshøyskole. I perioden 1987 – 1996 var LOS-senteret et nasjonalt forskningssenter knyttet til Norges forskningsråd og satsingsområdet Ledelse, organisasjon og styring (LOS). Senteret skal fortsatt være et nasjonalt tyngdepunkt innen LOS-relatert forskning. Forskningsprogrammet for senteret i inneværende periode er Stat, marked og sivilt samfunn. Programmet er knyttet til Norges forskningsråds programsatsing *Offentlig sektor i endring – om organisering, verdiskaping og demokratisk styring*.

Studenter ved SV: Fakultetet vedtok høsten 1998 en plan som skal fremme bruk av IT-baserte hjelpemidler i undervisnings- og læringssituasjonen og i studieveiledning og administrasjon.

Bergen Museum

Publikumsbesøket på Bergen Museum ble mer enn doblet, fra ca. 47 030 i 1997 til 97 860 i 1998. Dette skyldes vesentlig utstillingsprosjektet "Hjernen", som ble arrangert i samarbeid med Det medisinske fakultet og Det psykologiske fakultet. Økningen i det vanlige besøket var 8,9 %. Åpningen av kirkesamlingens nye basisutstilling i mars 1998 var et stort og viktig løft for museet.

På formidlingssiden samarbeidet Bergen Museum i 1998 med Den Nationale Scene, Logen, Akvariet i Bergen, Kulturby 2000 og andre. Med Høgskolen i Sogn og Fjordane og med Kulturlandskapsenteret i Hordaland har museet og Universitetet i Bergen innledet et samarbeid om forskning og undervisning i kulturlandskap.

Også i 1998 medvirket arkeologer og naturforskere ved Bergen Museum i en viktig innsats for å berge kulturminner i Litauen. Zoologene arbeidet bl.a. med insekter i Ghana, Chile, Mexico og Kina. Botanikerne har omfattende internasjonalt inn- og utlån fra herbariet, og også i 1998 deltok ansatte fra museet i det norsk-russiske Pechora-prosjektet i Russland, der

siktemålet er å fremskaffe ny kunnskap om den eldste bosettingen i Nord-Østeuropa.

Eksternt finansiert virksomhet Denne virksomheten var i 1998 særlig konsentrert om tre områder:

- konsekvensutredninger i tilknytning til plan- og utbyggingsaker
- arkeologiske utgravninger i tilknytning til utbyggingsprosjekter
- naturvitenskapelige undersøkelser i tilknytning til arkeologiske utgravningsprosjekter

Utviklingen i 1998 viste en bredere og mer allsidig etterspørsel etter museets tjenester enn tidligere, i første rekke innen kunnskapsutvikling og -presentasjon. Eksempler er samarbeidet med

firmaet Expology/Burson-Marsteller i tilknytning til utformingen av de nye utstillingene i Hardangervidda Natursenter, Eidfjord, og bokprosjektet Naturhistorisk vegbok for Hordaland, som for en stor del blir finansiert ved eksterne sponsormidler.

Ved konserveringsavdelingen har personalet arbeidet mest med bergkunstbevaring, særlig *Vingen-prosjektet*.

I Vingen-feltet er det utført nødkonservasjon og forebyggende tiltak, tildekking, drenering, kontroll og utlegging av prøvefelt, flyfotografering, merking, rydding av ras og forebyggende tiltak. Prosjektet blir i hovedsak finansiert av Riksantikvaren. Det er ellers gjort en del konserveringsarbeid på gravfunn fra Etne og Tysnes, og fra utgravningene på Vågsalmenningen.

Det var en bredere og mer allsidig etterspørsel etter Bergen museum sine tjenester i 1998, i første rekke innen kunnskapsutvikling og -presentasjon. (Ill.foto fra Musehagen)

Universitetsbiblioteket

Etter mange års økning, ble aktiviteten ved UB i 1998 redusert på flere områder. Lånetallet ble redusert med 2,9 % til 434 760. Budsjettet beføyet biblioteket til å redusere åpningstidene ved låneavdelingene og til å redusere innkjøpet av ny litteratur. Det har likevel vært satset spesielt på enkelte utvalgte områder, først og fremst en videre utbygging av elektroniske informasjonstjenester, inkludert abonnement på elektroniske tidsskrifter og videreutvikling av elektroniske dokumentasjons- og informasjonssystemer. Også utskifting av foreldet og dårlig edb-utstyr har vært prioritert.

Universitetsbiblioteket i tall

	1997	1998	Endring 1997-98	Endring i prosent
Lån	447 540	434 760	-12 780	-2,9
Utnyttingsgrad for samlingene	28,3	27,0		-1,3
Utførte årsverk ¹⁾	110,4	109,6	-0,8	-0,7
Regnskap (i 1000 kr.) ²⁾	48 901,1	48 796,0	-105,1	-0,2
Tilvekst bøker og tidsskrifter (i bind) ³⁾	36 200	33 825	-2 375	-6,6
Tilvekst ikke-boklig materiale (i enheter) ⁴⁾	6 700	4 765	-1 935	-28,9
Katalogisering av ny litteratur	25 560	25 100	-460	-1,8
Konvertering/miniregistrering	55 800	40 700	-15 100	-27,1

1) Omfatter også ekstra engasjert personale på arbeidsmarkedstiltak mv.
2) Tallene omfatter den ordinære virksomheten ved UB, inkl. Paraplyprosjektet. Tilskudd fra fakulteter og fra Haukeland sykehus på ca. 2,3 mill. kr. i 1997 og ca. 2,54 mill. kr. i 1998 er også tatt med her.
3) Tallene angir brutto tilvekst. I 1998 ble vel 10 000 bind av eldre, lite aktuell litteratur overført til Nasjonalbiblioteket, avd. Rana, slik at netto tilvekst dette året var 23 070.
4) Tilvekst av ikke-boklig materiale omfatter mikroformer, elektroniske dokumenter (disketter, CD ROM-plater), bilder, manuskripter, kartblad og atlas.

Forskning og publisering
Arbeidet med registrering av forskningsdokumentasjon/dr.gradsavhandlinger ved UIB i en egen database (Forskdok) i Bibsys, har fortsatt i 1998, og samarbeidet med fakulteter og institutter der bygget videre ut. Prosjektet for elektronisk fulltekstdokumentasjon (Fulldok-prosjektet), ble videreført i 1998, bl.a. gjennom en ny rapport.

Fem fagreferenter ved UB arbeidet i 1998 med forsknings- og utviklingsprosjekter. Ansatte ved biblioteket utgav 19 publikasjoner, mot 18 i 1997.

UB deltok i 1998 i fem internasjonale samarbeidsprosjekter.

Universitetsbiblioteket var nødt til å redusere åpningstidene ved låneavdelingene i 1998, på grunn av det stramme budsjettet.

DET AKADEMISKE KOLLEGIUM
Sammensetning i 1998

Rektor Jan Fridthjof Bernt
Prørektor Kirsti Koch Christensen

Vitenskapelig personale
Professor Bente Alver
Professor Gunnar Clausen
Professor Kjell Hole
Professor Per Magnus Jørgensen
Professor Anne Bjørg Tveit

Teknisk/administrativt personale
Avd.bibliotekar/førstekonsulent
Kate Lønningen
Kontorsjef Britt Karin Muri

Studenter
Kjell Erik Grøsfjeld
Hege Lothe

Eksterne medlemmer
Adm.dir. Ingvild R. Myhre
Daglig leder Turid Visnes

Universitetsrådets
sammensetning 1998

Det historisk-filosofiske fakultet
Dekanus Leiv Egil Breivik
Astri Andresen
Brit Berggreen

Det juridiske fakultet
Dekanus Henry J. Mæland
Ørnulf Rasmussen

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
Dekanus Eirik Sundvor
Torleiv Kløve
Einar Sletten

Det medisinske fakultet
Dekanus Jon Lekven
Rolf Isrenn
Jan G. Olofsson

Det odontologiske fakultet
Dekanus Per Johan Wisth
Ivar Espelid

Det psykologiske fakultet
Dekanus Håkan Sundberg
Gunnhild Blåka Sandvik

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Dekanus Sigmund Grønmo
Anne Karen Bjelland

Ved hele Universitetet
Kjell Bjorvatn
Anna-Brita Stenstrøm

Uten fakultetstilknytning
Svenn Sivertssen

Leder for Rådet for Universitetsbiblioteket
Thor Thorsen

Midlertidig vitenskapelig tilsatte
Mette Andersson
Rune Sliemstad
Gry Heggli

Teknisk og administrativt tilsatte
Thelma Kraft
Erik Henning Larsen
Wenche Hjertholm Natland
Eli Mjøs Persen
Cecilie Ohm
Wenche Vårdal

Studenter
Fakultetene:
Stine Akre (HF)
Thomas Horn (Juss)
Magni Hjertenes Flyum (Mat.Nat.)
Ingvild F. Sandøy (Med.)
Stian Kanestrøm (Odont.)
Roger Sandvik Hansen (Psyk.)
Paal Zandstra Nilsen (SV)

Studentrådet
Ivar Strand

Dekaner 1998

Det historisk-filosofiske fakultet
Professor Leiv Egil Breivik

Det juridiske fakultet
Professor Henry John Mæland

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
Professor Eirik Sundvor

Det medisinske fakultet
Professor Jon Lekven

Det odontologiske fakultet
Professor Per Johan Wisth

Det psykologiske fakultet
Professor Håkan Sundberg

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Professor Sigmund Grønmo

Administrasjon
Universitetsdirektør Kåre Rommetveit
Assisterende universitetsdirektør
Sverre Spildo

DET AKADEMISKE KOLLEGIUM

Fra 1. januar 1999 har Det akademiske kollegium følgende sammensetning: Rektor: Professor Kirsti Koch Christensen. Prorektor: Professor Sigmund Grønmo. Vitenskapelig tilsatte: Professor Bente Alver, professor Ingvild S. Gilhus, professor Stein Kuhnle, professor Anne Bjørg Tveit og professor Holger Ursin. Teknisk og administrativt tilsatte: Kontorsjef Britt Karin Muri og førstekonsulent Eli Mjøs Persen. Studenter: Stud.philol. Anita Mjelland og stud.polit. Alf Helge Greaker. Eksterne medlemmer: Adm. dir. Ingvild R. Myhre og adm. dir. Arne Skauge.